

İcmal Məqalə

Xəstəxanadaxili infeksiyaların yaranmasında geniş spektrli antibiotiklərin rolu

Atakişizadə S.A.¹

¹ Azərbaycan Tibb Universiteti. Yoluxucu xəstəliklər kafedrası.

Nəşr tarixi: avqust 2018

***Addresses for Correspondence :** Prof.Balakishi Hüseynov, 41, S.Vurgun street, Baku, AZ1022, Azerbaijan Medical University, Department of Human Anatomy, Email: medun91@mail.ru

Açar sözlər : Nazokominal, infeksiyalar, etioloji amillər, antiseptiklər, dezinfektantlar

Xəstəxanadaxili infeksiyalar (Nazokominal) dünyanın bütün klinikalarında qlobal tibbi problem olaraq hələ də tam həllini tapmamışdır. Belə ki, xəstəxanadaxili infeksiyalar (XDİ) xəstəliyin gedişini ağırlaşdırmaqla bərabər müalicənin effektivliyini azaldır, həm də xəstələrin stasionarda çarpayı günlərini artırır ki, bu da maliyyə xərclərinin dəfələrlə artmasına gətirib çıxarır. Bütün bunlarla bərabər xəstəxanadaxili infeksiyalar bəzən isə elə ağırlaşmalara səbəb olur ki, bu da xəstələrin həyatında ciddi təhlükə yaratmaqla çox vaxt letallıqla nəticələnir. ÜST-nin 2010-cu il məlumatında Rusiyada xəstəxanadaxili infeksiya (XDİ) ilə illik xəstələnmənin 2,5 mln-a çatdığı ehtimal edilir. Digər məlumatda isə ABŞ-da ildə xəstəxanadaxili infeksiyalardan ölümün sayı 80.000 Avropa ölkələrində 37-40.000 nəfərə qədər çatır. Rusiya Mərkəzi Elmi Tədqiqat Epideologiya İnstitutunun rəsmi məlumatında mamalıq stasionarlarında rast gəlinən xəstəliklərin 36%-dən çoxu xəstəxanadaxili infeksiyaların payına düşür. Bütün bunları nəzərə alaraq belə qənaətə gəlmək olar ki, XDİ hazırda çoxprofilli klinikalarda ölümün əsas səbəblərindən biridir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, xəstəxanadaxili infeksiyalar daha çox Reanimasiya, Neonotologiya və Cərrahi şöbələrdə ağır vəziyyətdə olan xəstələr arasında rast gəlinir. Cərrahi müdaxilələr, orqanizmin müdafiə qabiliyyətini zəiflədən narkoz əməliyyatları XDİ-ni artırır.

Əməliyyatlarda istifadə edilən cərrahi alətlər, tikis materialları, eləcə də tibb personalı isə onun daha da yayılmasına səbəb olur.

XDİ etioloji amilləri çox vaxt tibb müəssisələrində yayılmış şərti patogen mikroorqanizmlərin ştamları olub antimikrob preparatlara, antiseptiklərə, dezinfektantlara və fiziki amillərə daha yüksək davamlılığa malik olur.

Belə ki, antibiotiklərin çoxprofilli klinikalarda nəzarətsiz, bakterioloji müayinənin cavabına əsaslanmadan geniş tətbiqi rezistent mikroorqanizmlərin seleksiyasına səbəb olur. Beləliklə antibiotiklərin və dezinfeksiyaedici maddələrin qeyri-rasional tətbiqi isə bu infeksiyaların müalicə və profilaktikasında mühüm çətinliklər yaradan poli və multirezistent hospital ştamlarının formalaşmasına gətirib çıxarır. Bunların müalicəsi isə ciddi problemlər yaratmaqla bərabər çoxprofilli klinikalarda ölüm faizinin artmasına gətirib çıxarır.

Bütün bunlarla bərabər son dövrlər tibb praktikasında mürəkkəb texnologiya və çoxsayılı invaziv metodların daha çox istifadəsi də xəstəxanadaxili infeksiyaların başvermə və yayılma ehtimalını artırır. Xəstəxanadaxili infeksiya törədiciləri bir qayda olaraq daha yüksək virulentliyə malik olan törədicilərdəndir ki, bunlar da yüksək virulentli ştamlar olmaqla ancaq uzunmüddətli seleksiya nəticəsində əmələ gəlir. Digər tərəfdən XDİ törədicilərinin antigen xüsusiyyətlərində olan

dəyişiklik onlara qarşı effektiv immun cavabın zəif olmasını şərtləndirir. Bu da onların orqanizmdə elminasiyasını ləngidir.

Bütün yuxarıda qeyd edilənləri nəzərə almaqla orqanizmin müdafiə qabiliyyətinin hər hansı bir səbəbdən zəifləməsi, yanaşı xəstəliklər, geniş spektrli antibiotiklərin qeyri-rasional istifadəsi, xəstələrin uzunmüddətli narkoza məruz qalması, kortikosteroidlərin, sitostatiklərin və s. tətbiqi şərti patogen mənşəli xəstəxanadaxili infeksiyaların yayılmasına səbəb olur. Ona görə də bu qənaətə gəlmək olar ki, çoxprofilli klinikalarda antibiotiklərin tətbiqi ancaq və ancaq bakterioloji müayinənin cavabına uyğun antibiotikə həssaslıq öyrənildikdən sonra tətbiq edilməlidir. O halda xəstəxanadaxili infeksiyaların müalicə effektivliyi artmaqla bərabər letallıq faizi azalacaq, xəstələrin stasionarda qalma müddətinin qısalması isə ciddi maliyyə problemlərinin qarşısını alacaqdır.

Maliyyə mənbəyi : yoxdur.

Maraqların toqquşması : yoxdur.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Boucher HW, Talbot GH, Benjamin DK, Jr, et al. 10 x '20 Progress–Development of New Drugs Active Against Gram-negative Bacilli: An Update from the Infectious Diseases Society of America. Clin Infect Dis. 2013;56(12):1685–94.
2. (a) Jabes D. The antibiotic R&D Pipeline: An Update. Curr Opin in Microbiol. 2011;14(5):564–9.
3. Moellering RC. Discovering New Antimicrobial Agents. Int J Antimicrob Agents. 2011;37(1):2–9.
4. WHO: Department of Communicable Disease Surveillance and Response WHO Global Strategy for Containment of Antimicrobial Resistance. [Accessed: December 20, 2013]. Available at: http://www.who.int/csr/resources/publications/drugresist/en/EGlobal_Strat.pdf.
5. European Centre for Disease Prevention and Control Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Action plan against the rising threats from Antimicrobial

Resistance. [Accessed: December 20, 2013].

Available at:

http://ec.europa.eu/dgs/health_consumer/docs/communication_amr_2011_748_en.pdf.

6. Nathan C. Antibiotics at the Crossroads. Nature. 2004;431(7011):899–902.